

11 Ruimte voor de Rivier: hier wordt de laatste hand gelegd aan de nieuwe toekomst voor de Millingerwaard. Een honderden hectares grote natuurwildernis die optimaal is ingericht voor een veilige hoogwaterafvoer.

12 De dam waarop de wandelroute verder voert zorgt ervoor dat het moerasgebied tussen het dorp en deze dam in de zomerdag niet overstroomt.

13 In januari 1995 kwam de rivier zo hoog dat er serieus gevaar bestond voor dijkbreuk en overstroming. De totale bevolking van Ooijpolder en de Duffelt werd geëvacueerd, inclusief alle landbouwhuiskinderen. De snoek in de boom

laat zien tot hoe hoog het water destijds in de Millingerwaard gestegen was. Het wandelpad loopt verder door een beverterritorium, met een beetje geluk zie je hier beversporen.

14 Loop even binnen bij Kijkhuis Flevopost, geniet van de watervogels en lees hier meer over het kijkhuis.

15 Langs het wandelpad zie je aan de linkerkant het ooibos. Toen door modernisering de mandenmakerij en het kweken van wilgentenen niet langer lonend was, stopte het snoeien van de wilgentenen en schoten de bomen door. De meerstammige bomen herinneren aan dit verleden.

16 De brede stroombaan-geul geleid bij hoogwater de grootste watermassa naar de Waal. Stroomafwaarts is de geul met een drempel gescheiden van de rivier. Die drempel voorkomt dat de Millingerwaard bij extreem lage rivierstanden helemaal leegstroomt.

17 Het laatste stuk van de wandeling voert over de oude toegangsweg naar de steenfabrieken.

Routebeschrijving

Lengte: 4 km. Het pad kan modderig zijn, houd rekening met het schoeisel.

Start: Kerkje van Kekerdom of parkeerplaats De Lange Paol.

- Halfwilde kuddes van Konikpaarden en Gallowayrundersen begrazen het natuurgebied. U kunt ze overal tegenkomen. Ze zijn niet gevaarlijk maar voor uzelf en voor de dieren is het beter om een gezonde afstand te houden.
 - Van nummer 1 tot 8 loopt de route over asfalt. Vanaf 9 tot 17 gaat het over onverhard terrein, dat modderig kan zijn in het natte seizoen.
 - Let op: de op- en afgang van de dijk kan een (te) zware barrière zijn voor rolstoelers.
- Loop vanuit de Waard van Kekerdom de Weverstraat omhoog naar het kerkje. **1**
 - Loop verder rechtsaf op de Bandijk. Aan uw linkerhand kijkt u uit op het unieke natuurgebied de Millingerwaard. **2 3**
 - Aan uw rechterhand, bij de trap, kijkt u uit op het Hoanehart, het Kulturhus en de basisschool. **4**
 - Vervolgt u de dijk dan ziet u aan uw rechterhand in de verte de beltmolen de Duffelt liggen. Tevens heeft u hier mooi zicht op 3 monumentale boerderijen. **5 6**
 - U vervolgt verder de dijk tot u aan uw rechterhand parkeerplaats Lange Paal ziet. Aan de rand van de parkeerplaats loopt de oude landsgrens. Aan uw linkerhand kijkt u uit over het moerasbos, de Millingerhof. **7**
 - U slaat achter de Millingerhof linksaf door het klaphek om de route te vervolgen over de schutdijk. **10**. Aan uw rechterhand kijkt u uit over de laatste fase van het project Ruimte voor de Rivier. **11**. De dam waar u zich op bevindt gaat met een buiging naar links over in een pad.
 - Vervolg het smalle pad aan uw rechterhand. **12 13**
 - Loop door tot u aan uw rechterhand het kijkhuis ziet. **14**
 - Vervolg het pad langs het kijkhuis. U loopt rechtdoor, het water ligt aan uw rechterhand. **15**
 - Vervolg uw weg naar links. **16**
 - Loop door en sla linksaf het pad in. Aan het einde van dit pad komt u uit bij de start van de wandeling. **17**

Zie ook: www.wandeleninbergendal.nl

Dit is een uitgave van de gemeente Berg en Dal, juli 2019.

Ontwikkeling: Johan Bekhuis en Kitty Gerritsen

Fotografie: Harry Hampsink, Kitty Gerritsen en Mirjam Ambrosius

Advies: Conny Scheck

Coördinatie: Tiny Wigman, Via Natura

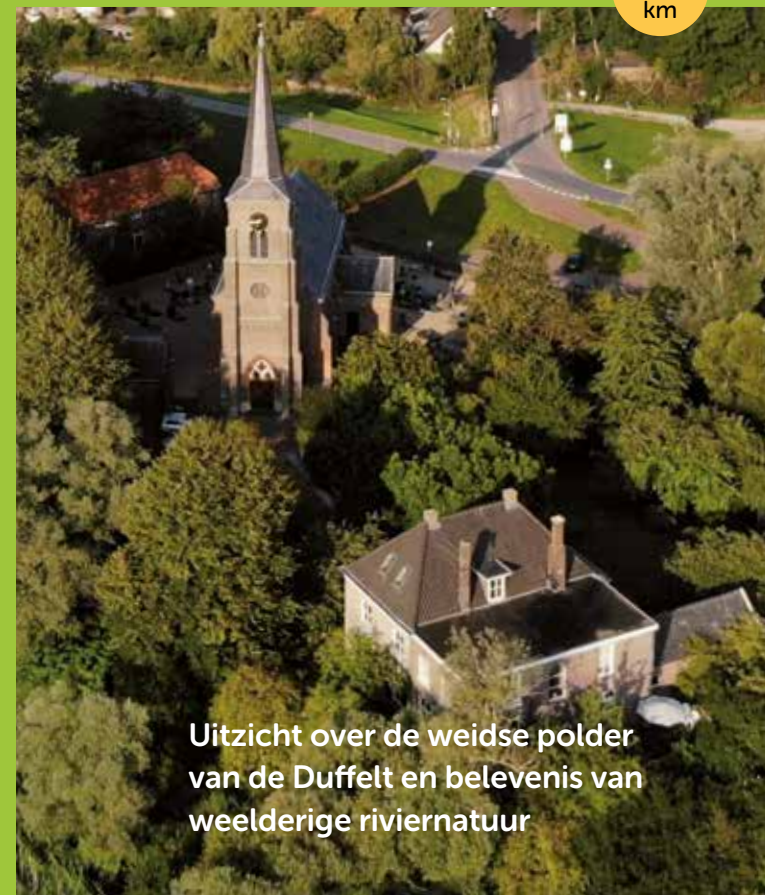
Vormgeving: OptimaForma

via natura

Rondje Kekerdom

Da' kleine durpke oan de Waol

4 km

Uitzicht over de weidse polder van de Duffelt en belevenis van weelderige riviernatuur

berg en dal

Kekerdom

1 De Kekerdomse kerk is de enige buitendijkse kerk in Nederland. Tijdens extreem hoogwater overstroomt het kerkhof en dringt het rivierwater de kerk in. Tijdens het evacuatiehoogwater van 1995 stond het water een halve meter hoog in de kerk.

2 In oude tijden waren bandijken van bedenkelijke kwaliteit en kwamen overstromingen veelvuldig voor. Tot een eeuw geleden waren alle boerderijen en

woningen op terpen of tegen de dijk gebouwd om de voeten droog te houden. Kekerdom is van oorsprong een lintdorp langs de dijk. Pas in de twintigste eeuw was die situatie niet langer houdbaar. Voor een veiliger dijk moesten de dijkhuizen verdwijnen. Nieuwe straten werden aangelegd en nieuwe huizen gebouwd om de bewoners een nieuw onderdak te geven. Om te voldoen aan de nieuwste veiligheidsnormen is de dijk ter hoogte van het dorp

niet alleen met bijna een meter verhoogd, maar ook veel robuuster gemaakt door een forse verbreding. De laatste dijkverzwaringronde stamt uit 1997-1998.

3 Kekerdom, gelegen naast natuurgebied Millingerwaard, heeft flink profijt gehad van de verschuivende Waalbocht. De dorpen aan de overzijde van de rivier raakten door riviererosie grondgebied kwijt. Aangegroeid land was volgens de toenmalige wet van de aanliggende eigenaar, dus de grondeigenaren aan Kekerdomse oever waren spekkoper. De jaarlijkse overstromingen

brachten telkens nieuwe klei op de uiterwaard, zodat er een metersdik kleipakket groeide dat benut kon worden als grondstof voor de baksteenindustrie. Vooral in de periode 1850-1970 waren de steenfabrieken hier zeer actief en trok veel werkvolk naar Kekerdom en naburige dorpen.

4 Kekerdom is niet alleen een dorp met een rijke historie waar jaarlijks de fanfare, de vendeliers en schutters hun kunsten vertonen maar ook een dorp dat ruimte biedt aan vele verenigingen in het Kulturhus. Hier is ook een eigen basisschool en een unieke groene ontmoetingsplaats, het zogeheten Haonehart.

5 Kekerdom maakt deel uit van polder De Duffelt. In 1870 werd voor het malen van het graan beltmolen De Duffelt in gebruik genomen. Omstreeks 1965 verloor de molen haar functie. Tegenwoordig is dit rijksmonument na een aantal restauraties in ere hersteld en wordt door een groep vrijwilligers draaiende gehouden.

6 De boerderijen Schouwenburg, Scholtenhof en Harenshof hebben alle drie

ooit toebehoord aan Huis Spaldrop en zijn alle drie terpboerderijen. Nu staan ze op de gemeentelijke monumentenlijst.

7 Tussen 1920 en 1950 werd hier, in de Millingerhof, klei gewonnen voor de baksteenfabrieken. In de kleiputten is vanzelf moerasnatuur gekiemd. In het najaar hebben de aalscholvers hier nu een grote gemeenschappelijke slaapplaats, één van de grootste in Nederland. Ook grote zilverreigers maken graag van de bomen gebruik om in te slapen.

8 Dichtbij parkeerplaats de Lange Paol lag vroeger de voormalige executieplaats van de gemeente Millingen.

9 De sleedoornhaag is een oud restant van de historische landsgrens tussen de hertogdommen Gelre en Kleef (een landweer). Millingen was destijds Nederlands, Kekerdom Duits. Zo'n landweer bestond uit een gracht omzoomd met doornstruiken, die de vijandelijke cavalerie moest tegenhouden. In 1817 is Kekerdom toegevoegd aan het Nederlands grondgebied. De grenssteen die hier na de dijkverzwaring van 1997-1998 is teruggeplaatst, herinnert aan die tijd.

10 De oude Kekerdomse schutdijk of Schepdam schermde ooit als zomerkade het oostelijke deel van de Millingerwaard af tegen zomerhoogwaters.

